

**Det kongelige klima- og miljødepartement
Det kongelige nærings- og fiskeridepartement**

Styringsgruppen for trafikklssystemet

Deres ref

Vår ref

Dato

19/1048

24. mars 2023

Oppdrag om utredning av hvordan trafikklssystemet påvirker arbeidet med å oppnå målene satt i kvalitetsnorm for villaks

Innledning

Klima- og miljødepartementet godkjente 31. oktober 2022 oppdaterte vannforvaltningsplaner for 2022-2027. I vannforvaltningsplanene er det i tråd med vannforskriften fastsatt miljømål for den enkelte vannforekomst, og foreslått tiltak som skal bidra til å oppfylle disse miljømålene. Planene oppdateres hvert sjette år. Påvirkning fra lakselus og rømt oppdrettslaks ble ved siste oppdatering av planene for første gang inkludert i arbeidet. I forbindelse med godkjenningsprosessen stilte vannregionmyndighetene spørsmål ved om dagens virkemidler innen akvakultur er tilstrekkelige for å nå miljømålene i vannforskriften knyttet til lakselus og rømt oppdrettsfisk, og villaksnormens mål om god tilstand, som er integrert i vannforskriftens miljømål. Videre ba Vestland vannregion aktuelle departementer om å vurdere om trafikklssystemet og lakselusforskriften beskytter vill laks og sjørøret i stor nok grad til at miljømålene blir nådd.

Miljødirektoratet, Mattilsynet og Fiskeridirektoratet påpekte også i sin tilråding manglende virkemidler mot lakselus. De vurderte at verken trafikklssystemet eller tiltak etter Mattilsynets regelverk vil være tilstrekkelige for å oppnå miljømålene knyttet til lakselus.

Regjeringen har derfor besluttet å utrede hvordan trafikklssystemet påvirker arbeidet med å oppnå målene satt i kvalitetsnorm for villaks.

Bakgrunn

Sammenliknet med midten av 1980-årene er mengden villaks som vender tilbake fra havet halvert. Som et ledd i bevaringen av atlantisk laks i Norge ble kvalitetsnormen for villaks

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

Avdeling
Naturforvaltningsavdelingen

Saksbehandler
Linn Helmich
Pedersen
22 24 58 69

vedtatt i 2013. Formålet med kvalitetsnormen er å «bidra til at villlevende bestander av atlantisk laks ivaretas og gjenoppbygges til en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innenfor arten og utnytter laksens produksjons- og høstingsmuligheter». 80 % av villaksbestandene når ikke normen sitt mål om minimum god kvalitet, og i 2021 ble villaksen for første gang rødlistet i Norge. I følge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning er den største trusselen mot villaks i Norge lakselus, som står for over en tredel av den totale negative påvirkningen¹.

Kvalitetsnormen for villaks har hjemmel i naturmangfoldloven og er retningsgivende for myndighetenes forvaltning av villaks i Norge. Klassifisering etter kvalitetsnormen er en helhetsvurdering av kvaliteten på villaksbestander basert på bestandenes oppnåelse av *gytebestandsmål* (reproduksjon, målt som den mengden hunnlaks som må gyte for at et optimalt antall smolt kan forlate elva hvert år), *høstingspotensial* og *genetisk integritet*. For dette oppdraget er det gytebestandsmål og høstingspotensial som er relevant, fordi det er disse to lakselusa påvirker. *Høstingspotensial* er det som i størst grad er styrende for måloppnåelsen i kvalitetsnormen og vurderes i forhold til det som anses å være et estimert «normalt høstingsnivå» for en bestand. Med «normalt høstingsnivå» menes det høstingsnivået bestanden skal kunne tåle ett gitt år på bakgrunn av kunnskap om naturlig sjøoverlevelse, samtidig som bestanden når gytebestandsmålet.

Systemet for kapasitetsjustering i oppdrettsnæringen blir gjerne omtalt som trafikklyssystemet, og er forankret i Meld. St. 16 (2014-2015) og Innst. 361 S (2014-2015). I trafikklyssystemet er norskekysten delt inn i 13 produksjonsområder. Avgrensingen av produksjonsområdene er basert på at det skal være minst mulig spredning av lakselus mellom dem. I hvert av produksjonsområdene vurderes næringens miljøpåvirkning gjennom miljøindikatorer. Trafikklyssystemet har i dag én miljøindikator, som er estimert dødelighet hos laksesmolt (ung laks som vandrer ut i havet for første gang) som følge av lakselus. I henhold til produksjonsområdeforskriften §§ 9-11 kan produksjonen økes, fryses eller senkes dersom miljøpåvirkningen er henholdsvis akseptabel, moderat eller uakseptabel. Dette innebærer at dersom det er sannsynlig at under 10 % av laksesmolten dør som følge av lakselus (akseptabel, grønt lys) kan kapasiteten økes med inntil 6 %. Er det sannsynlig at mellom 10 % og 30 % av laksesmolten dør som følge av lakselus (moderat, gult lys) kan kapasiteten fryses. Er det sannsynlig at over 30 % av laksesmolten dør som følge av lakselus (uakseptabel, rødt lys) kan kapasiteten senkes med 6 %.

Formålet med trafikklyssystemet er forutsigbar vekst i oppdrettsnæringen. Det er likevel trafikklyssystemet som setter grensen for hvor mye villaks vi tillater at dør i snitt i et produksjonsområde pga. lakselus. Lakselus er imidlertid ikke det eneste som påvirker villaksen, og ved å isolere en enkelt påvirkningsfaktor tas det heller ikke høyde for eventuelle synergieffekter. Grenseverdiene for lakseluspåvirkning beskrevet ovenfor vil være de samme uavhengige av hvilke tiltak rettet mot enkeltbestander som gjennomføres.

¹ Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2021. Status for norske laksebestander i 2021. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 16, 227 s.

Formål

Det overordnede formålet med oppdraget er å utrede hvordan innretningen på trafikklyssystemet for kapasitetsjustering i oppdrettsnæringen påvirker muligheten for at målene i kvalitetsnormen for villaks nås, og å foreslå eventuelle endringer i innretningen på trafikklyssystemet og/eller andre tiltak som kan gjøres for å nå normens mål.

Oppdrag

Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet gir Styringsgruppen for trafikklyssystemet i oppdrag å nedsette en arbeidsgruppe som skal gjennomføre utredningen. Gruppen skal bestå av medlemmer med relevant kompetanse på trafikklyssystemet og kvalitetsnorm for villaks. Den endelige sammensetningen av arbeidsgruppen avklares i samråd med departementene. Gruppen skal, hvis nødvendig, også kunne innhente annen kompetanse fra relevante fagmiljøer.

Arbeidsgruppen skal gjennomføre en nærmere utredning av om innretningen på trafikklyssystemet, herunder grenseverdiene for lakselusindikatoren, påvirker mulighetene for at målene i kvalitetsnormen for villaks nås.

Arbeidsgruppen kan selv vurdere andre relevante problemstillinger og anbefale endringer av innretningen på trafikklyssystemet og/eller andre tiltak som kan bidra til at målene i kvalitetsnorm for villaks kan nås. Arbeidsgruppen skal påpeke eventuelle faglige barrierer, for eksempel behov for ytterligere kunnskap, for å kunne gjennomføre foreslåtte tiltak.

Styringsgruppen utarbeider mandat for arbeidsgruppen basert på oppdragsteksten, i samråd med Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet.

Styringsgruppen skal gjennomgå og evaluere arbeidsgruppen rapport, og levere en oppsummering av denne med relevante faglige vurderinger til Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet.

Frist

Fristen for gjennomføringen av oppdraget settes i samråd mellom Styringsgruppen og departementene.

Med hilsen

Linn Helmich Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Vegard Haukeland (e.f.)
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer